

Blokk kódoló üzemmódok

Smidla József

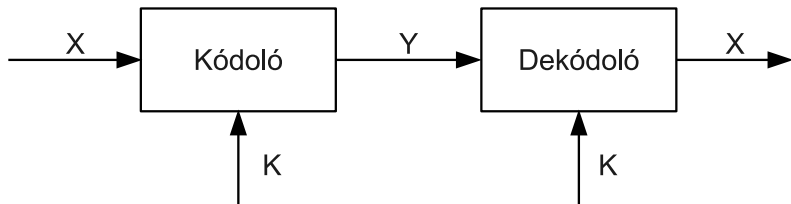
Rendszer- és Számítástudományi Tanszék
Pannon Egyetem

2012. 3. 6.

- 1 Elektronikus kódkönyv (EBC)
- 2 Titkosított blokkok láncolása (CBC)
- 3 Kimenet visszacsatolása (OFB)
- 4 Kódolt üzenet visszacsatolása (CFB)
- 5 Számláló mód (CTR)

Electronic Code Book mode (EBC)

- X : kódolatlan szöveg
- Y : kódolt szöveg
- K : kulcs
- $Y = E_k(X)$
- $X = D_k(Y)$
- Bemenet feldarabolása blokkokra
- Blokkokat egymástól függetlenül kódoljuk ugyanazzal a kulccsal

Banki átutalás

Az A bankból pénzt utalunk B bankba, az utalást az alábbi üzenettel végezzük el:

1	2	3	4	5
Küldő bank (A)	Küldő számla	Fogadó bank (B)	Fogadó számla	Pénz összeg

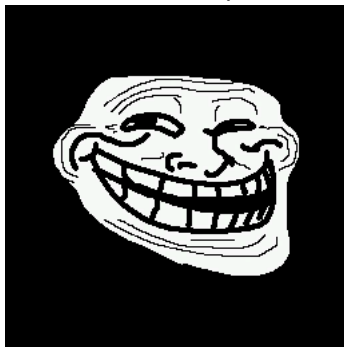
Tegyük fel, hogy

- A blokkok egyenként 16 bájtosak, és AES-el kódoljuk őket
- A bankok egy hétig minden üzenethez ugyanazt a 256 bites AES kulcsot használják
- Mi viszont piszok gyorsan meg szeretnénk gazdagodni

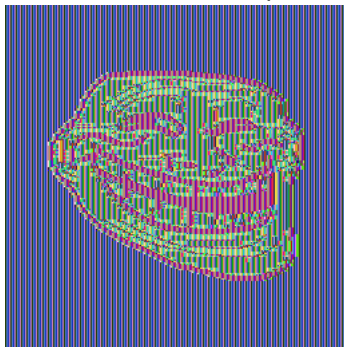
Az egyes blokkokat nem tudjuk visszafejteni, ám erre nem is lesz szükség...

- 1 Bankszámlát nyitunk A és B banknál
- 2 Többször 1 \$-os összegeket utalunk az A bankbeli számlánkról a B-be
- 3 Észrevesszük, hogy 5 blokk van
- 4 Lementjük az 1., 3. és 4. blokk tartalmát
- 5 Elfogunk minden más üzenetet
- 6 Ha az elfogott üzenet 1. és 3. blokkja megegyezik azzal, amit mi eltároltunk, akkor kicseréljük a 4. blokkot a lementett blokkra, majd az üzenetet tovább küldjük
- 7 Ha elég gazdagok leszünk, meneküljünk egy olyan országba, ahonnan nem adnak ki minket

Eredeti kép:

AES-el kódolt kép:

Előnyök

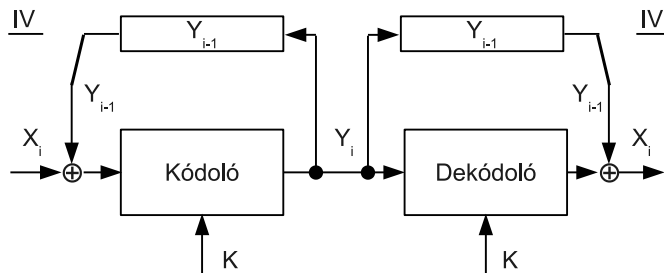
- Egyszerű
- Nagy adatmennyiség kódolása egyszerűen párhuzamosítható
- Ha az üzenet átvitele során egy blokk sérül, akkor a dekódoláskor is csak egy blokkot kapunk vissza hibásan

Hátrányok

- DETERMINISZTIKUS!
- Lényegében egy behelyettesítő kódolót kapunk, amiről tudjuk, hogy gyenge

Titkosított blokkok láncolása

Cipher Block Chaining mode (CBC)

- IV: Inicializáló vektor, mindkét oldalon azonos, véletlenszerűen adjuk meg

- Első blokk: $Y_1 = E_k(IV \oplus X_1) \xrightarrow{\text{dekódolás}} X_1 = D_k(Y_1) \oplus IV$

- Következő blokkok:

$$Y_i = E_k(Y_{i-1} \oplus X_i) \xrightarrow{\text{dekódolás}} X_i = D_k(Y_i) \oplus Y_{i-1}$$

Eredeti kép:

AES-el kódolt kép:

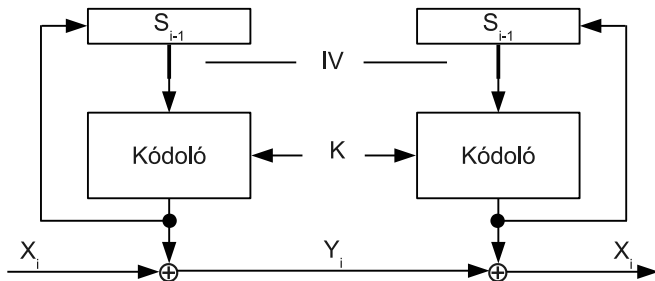

- A kommunikáló feleknek a kulcs mellett IV-ben is meg kell egyezniük
- IV-t szimmetrikus kódolóval is meg lehet osztani egymással
- A módszer nemdeterminisztikus kimenetet eredményez

Bankos példa

- Ha minden üzenetnél más IV-t használnak, nem fedezhetünk fel mintákat a kódolt üzenetekben
- Ha ugyanazt az IV-t használják, akkor:
  - 1 Elfogjuk az üzeneteket
  - 2 Kicseréljük a 4. blokkot (azaz az azonosítót), majd az üzenetet tovább küldjük
  - 3 A vevő oldalon visszafejtik az üzenetet
  - 4 A 4. és 5. blokk véletlenszerű értéket vesz fel
  - 5 Valószínűleg senki nem fog véletlenszerű mennyiségű pénzt kapni a számlájára

Output Feedback mode (OFB)

- Inicializáló vektor használata
- Első blokk:

$$S_1 = E_k(IV), Y_1 = X_1 \oplus S_1 \xrightarrow{\text{dekódolás}} S_1 = E_k(IV), X_1 = Y_1 \oplus S_1$$

- Következő blokkok:

$$S_i = E_k(S_{i-1}), Y_i = X_i \oplus S_i \xrightarrow{\text{dekódolás}} S_i = E_k(S_{i-1}), X_i = Y_i \oplus S_i$$

Kimenet visszacsatolása (OFB)

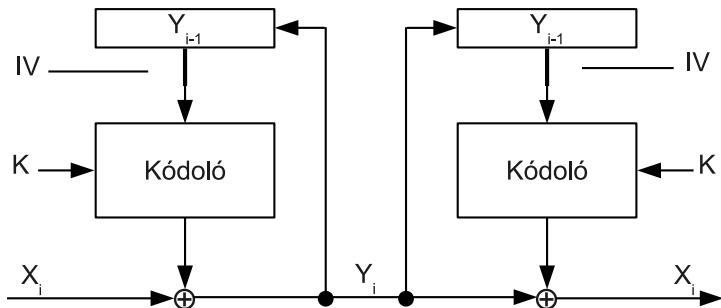
- A kódoló kimenete független a titkosítandó szövegtől
- Lényegében egy folyam titkosítót kapunk
- A kulcs folyamat akár előre is kiszámolhatjuk
- Ha az üzenet átvitelekor 1 bit hiba történik, akkor a vevő oldalon is csak 1 bit hiba keletkezik
- A vevő oldalon is kódolót kell használni, hogy ugyanazt a kulcsfolyamatot állítsuk elő, mint az adó oldalon

Ne ismételjük a kulcs folyamat!

- 1 Titkosítsuk P_1 és P_2 szöveget ugyanazon K kulcsfolyammal:
 $C_1 = P_1 \oplus K, C_2 = P_2 \oplus K$
- 2 A támadó elfogja C_1 -et és C_2 -t, majd XOR-olja őket:
 $C_1 \oplus C_2 = (P_1 \oplus K) \oplus (P_2 \oplus K) = P_1 \oplus P_2$
- 3 Ha ismerjük P_1 -et vagy P_2 -t, akkor a másik egy XOR művelettel megkapható
- 4 Egyébként $P_1 \oplus P_2$ gyakoriságelemzéssel egyszerűen megfejthető

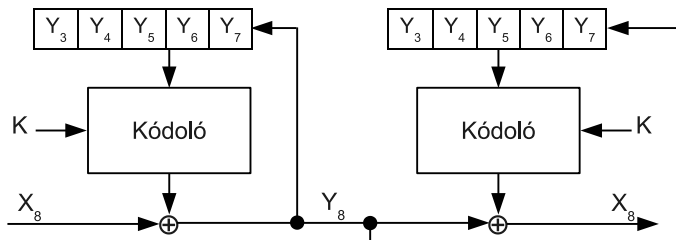
Kódolt üzenet visszacsatolása

Cipher Feedback mode (CFB) Output Feedback mode (OFB)

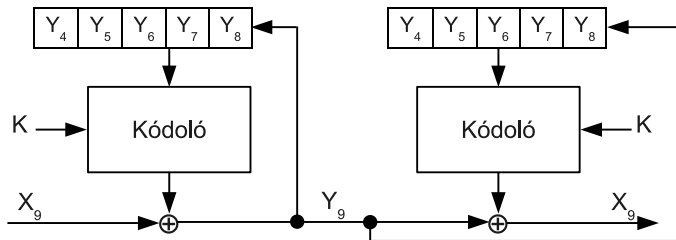
- Inicializáló vektor használata
- Első blokk: $Y_1 = X_1 \oplus E_k(IV) \xrightarrow{\text{dekódolás}} X_1 = Y_1 \oplus E_k(IV)$
- Következő blokkok:
 $Y_i = X_i \oplus E_k(Y_{i-1}) \xrightarrow{\text{dekódolás}} X_i = Y_i \oplus E_k(Y_{i-1})$

Kódolt üzenet visszacsatolása

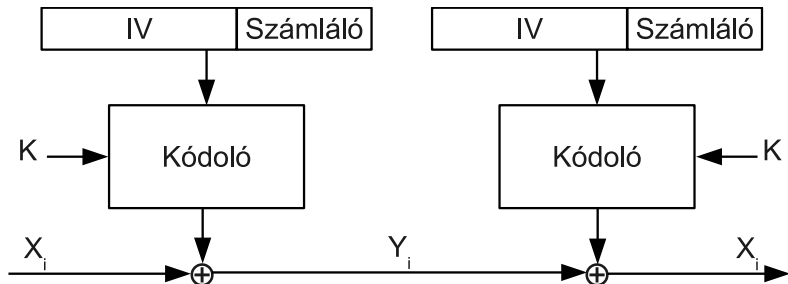
- 1 Tegyük fel, hogy muszáj a blokkméretnél kisebb méretű üzeneteket is elküldeni
- 2 Kiegészítsük blokkméretre 0 karakterekkel? → Feleslegesen megnő a továbbítandó üzenet mérete
- 3 X_i legyen a blokkméretnél rövidebb
- 4 A kódoló bemenetét egy shift-regiszterben tároljuk, ez kezdetben IV -vel egyezik meg
- 5 A kódoló kimenetének bal oldalát XOR-oljuk X_i -vel

Kódolt üzenet visszacsatolása

- 6 A kapott Y_i hossza X_i -vel egyezik, ezt visszatöltjük a shift-regiszterbe
- 7 A vevő oldalon a kapott Y_i -t dekódoljuk a kódoló kimenetének bal oldalával, megkapjuk X_i -t
- 8 Y_i -t itt is betöltjük a shift-regiszterbe
- 9 Ha Y_i az átvitel során sérül, akkor amíg a shift-regiszterben van, addig hibásan dekódolt X_i -ket kapunk

Counter mode (CTR)

- Az inicializáló vektor mellett van 1-1 számlálónk a kódolónál (CTR_e) és a dekódolónál (CTR_d)
- Kezdetben $CTR_e = CTR_d$
- Kódolás: $Y_i = X_i \oplus E_k(IV|CTR_e)$, majd CTR_e -t 1-el növeljük
- Dekódolás: $X_i = Y_i \oplus E_k(IV|CTR_d)$, majd CTR_d -t 1-el növeljük

- Tegyük fel, hogy egy fájlt titkosítunk
- Szeretnénk közvetlen módon elérni a fájl egy adott rekordját
- A CBC, OFB és CFB módokban az i kódolt blokkra hatással van az összes megelőző blokk, vagy kulcs folyam
- CBC, OFB és CFB esetén ezért a fájl elejéről kell olvasni, míg el nem jutunk a kívánt pozícióig
- ECB viszont gyenge
- A CTR módban az i . kódolt blokkra nincs hatással a többi blokk
- CTR módban közvetlenül dekódolhatjuk az i . blokkot
- Ha két fájlt azonos kulccsal és IV -vel kódolunk, ugyanaz a probléma lép fel, mint az OFB-nél